

به نام پروردگار دانایی

طراحی سیستم‌های شی گرا چرخه حیات توسعه نرم افزار

درس اول

Software Development
Lifecycle (SDLC)

سید کاوه احمدی

چرخه حیات توسعه نرم افزار (Software Development Lifecycle)

- روشی است برای مدیریت فعالیتهای مورد نیاز به منظور توسعه نرم افزارهای با کیفیت بالا.

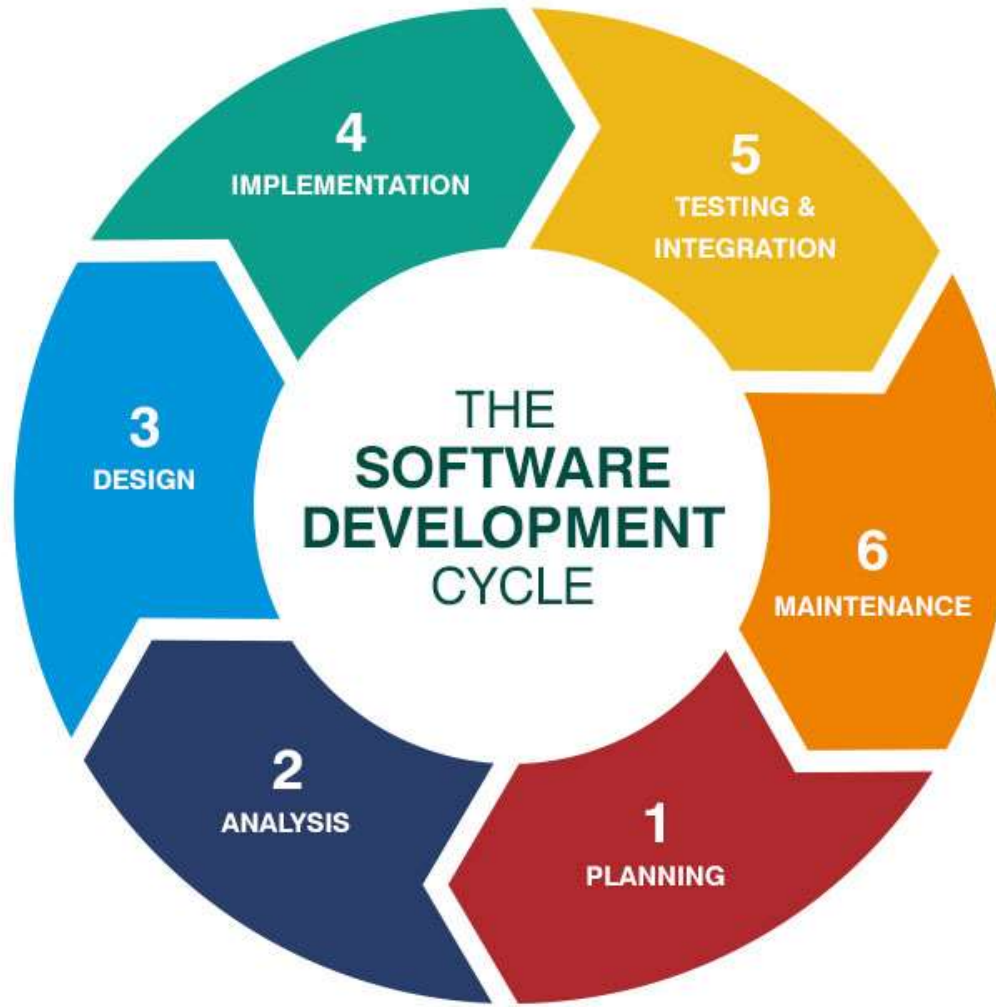
- از سه فاز اصلی و فازهای چتری (پشتیان) تشکیل شده است.

- فاز تعریف

- فاز توسعه

- فاز نگهداری

چرخه حیات توسعه نرم افزار (Software Development Lifecycle)

فاز تعریف

■ تاکید بر چه (WHAT) است:

— چه عملکردی انتظار می رود؟

— سیستم چه رفتاری باید داشته باشد؟

— چه واسطه‌های کاربری‌ای باید طراحی شود؟

— چه محدودیت‌هایی برای طراحی وجود دارد؟

— معیارهای صحت اعتبار برای تعریف یک نرم افزار موفق چیست؟

■ در این مرحله روش مورد استفاده با انجام سه فعالیت زیر مشخص می‌شود:

— مهندسی سیستم یا اطلاعات (System/Information Engineering)

— برنامه‌ریزی پروژه نرم افزاری (Software Project Planning)

— تحلیل نیازمندی‌ها (Requirement's Analysis)

- بر چگونگی (HOW) تاکید دارد:
  - چگونه داده‌ها باید سازمان دهی شوند؟
  - تکمیل وظایف چگونه در معماری وظایف گنجانده می‌شود؟
  - ارتباط و توصیف پردازش‌ها چگونه انجام می‌گیرد؟
  - ویژگی‌های واسط‌های کاربری چیست؟
  - چگونه آزمایش انجام می‌گیرد؟
  - چگونه طراحی تبدیل به معماری برنامه و کد می‌شود؟ (مهمترین فعالیت)
- در این مرحله مدل‌های مورد نیاز تولید می‌گردد و روند کلی برنامه‌ها تعیین می‌شود. سه فعالیت در این مرحله عبارتند از:
  - طراحی نرم افزار (Software Design)
  - تولید کد (Coding)
  - تست (Testing)

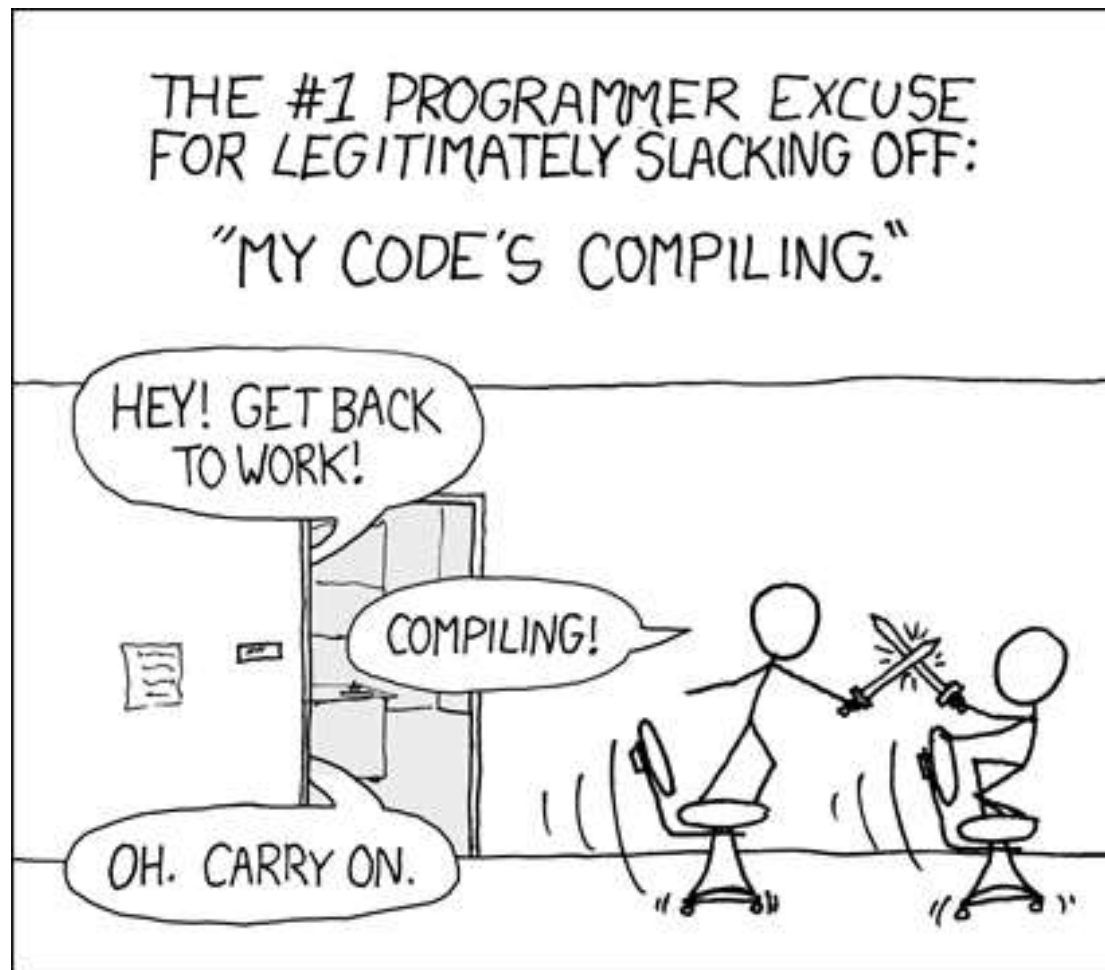
فاز نگهداری

- نگهداری اصلاحی (Correction): اشکالات در چرخه زندگی پروژه شناسایی، بررسی و رفع می‌گردند.
- نگهداری تطبیقی (Adaptation): تغییر به مرور زمان و با توجه به نیازهای محیطی و کاربر. نیازهای جدید را باید با محیط تطبیق داد منوط به اینکه نرم افزار قابلیت توسعه را داشته باشد.
- نگهداری ارتقایی (Enhancement): ارتقا نرم افزار پس از راه اندازی که توسط کاربر خواسته می‌شود.
- نگهداری پیشگیرانه (Prevention): ایجاد تغییراتی در برنامه‌ها که اصلاح و بهبود نرم افزار را تسهیل می‌کند. نرم افزار پس از دوره مشخصی بازنگری شده و اصلاحات لازم انجام می‌شود، در واقع نرم افزار جدیدی تولید می‌گردد.

فعالیت‌های چتری (پشتیبانی)

■ فعالیت‌های پشتیبانی زیر در کلیه مراحل انجام می‌شود:

- کنترل و نظارت بر برنامه‌ریزی پروژه
- بازنگری‌های مستمر فنی و رسمی (Quality Control)
- اطمینان از مرغوبیت نرم افزار (Quality Assurance)
- مدیریت پیکربندی نرم افزار (Configuration/Change Management)
- تهیه و تدوین مستندات
- اندازه‌گیری (Software Measurements)
- مدیریت پیامدهایی که برآورد زمان و هزینه را تغییر دهد (Risk Management)

چرخه حیات نرم افزار باید مدیریت شود!

فرایند توسعه نرم افزار (Software Engineering Process)

- به مجموعه‌ای از فعالیت‌های مهندسی اطلاق می‌شود که با هدف مدیریت چرخه حیات یک محصول نرم‌افزاری، طراحی و برنامه‌ریزی می‌شود.
- فرایندهای تولید نرم‌افزار با این هدف بوجود آمده‌اند که این مجموعه فعالیت‌ها را در یک قالب مشخص ساماندهی، استاندارد و مستند کرده و به این ترتیب سرعت و کیفیت تولید نرم‌افزار را بهبود بخشند.

فرایند توسعه نرم افزار

- فرایندهای تولید نرم افزار بر اساس مدل تولید نرم افزار را می توان به چند دسته تقسیم کرد. از جمله:

– توسعه ترتیبی (Sequential Development)

- مدل آبشاری (Waterfall Model)

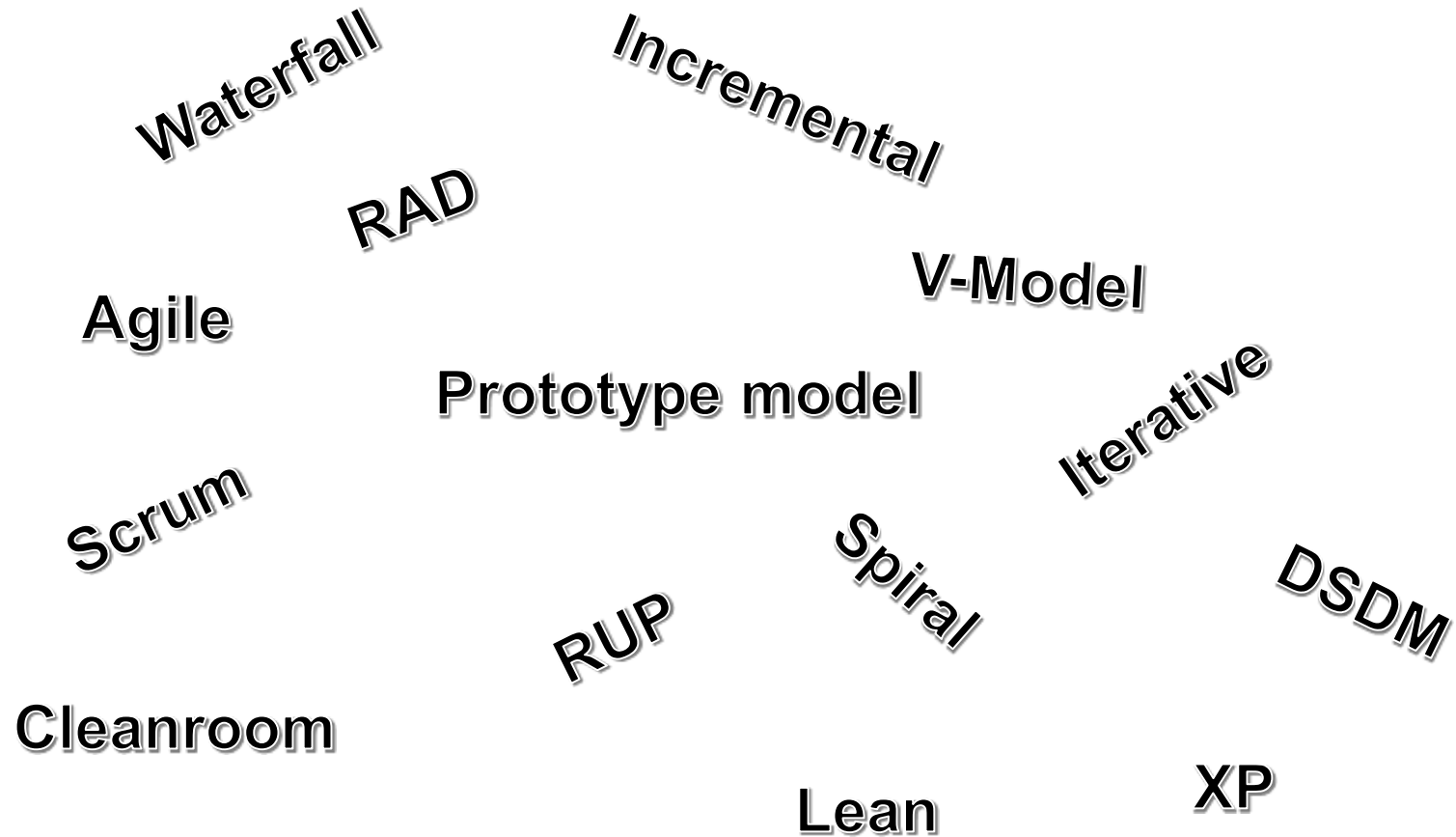
- مدل حلزونی (Spiral Model)

– توسعه تکرار شونده و افزایشی (Iterative and Incremental)

(Development

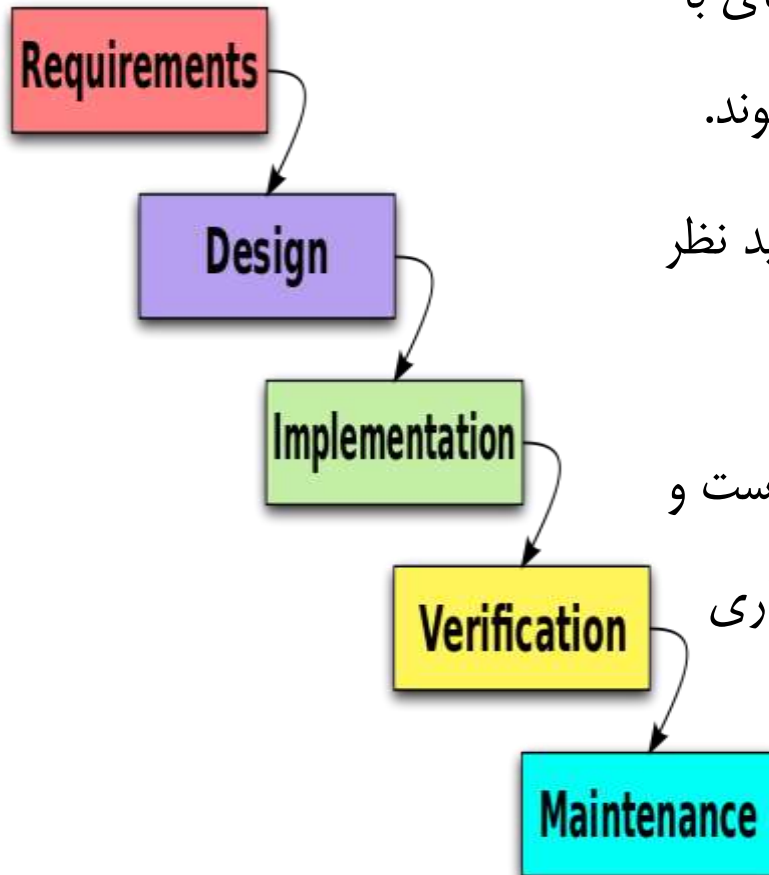
– توسعه چابک (Agile Development)

فرایند توسعه نرم افزار

توسعه ترتیبی نرم افزار (Sequential Development)

■ مدل آبشاری (Waterfall)

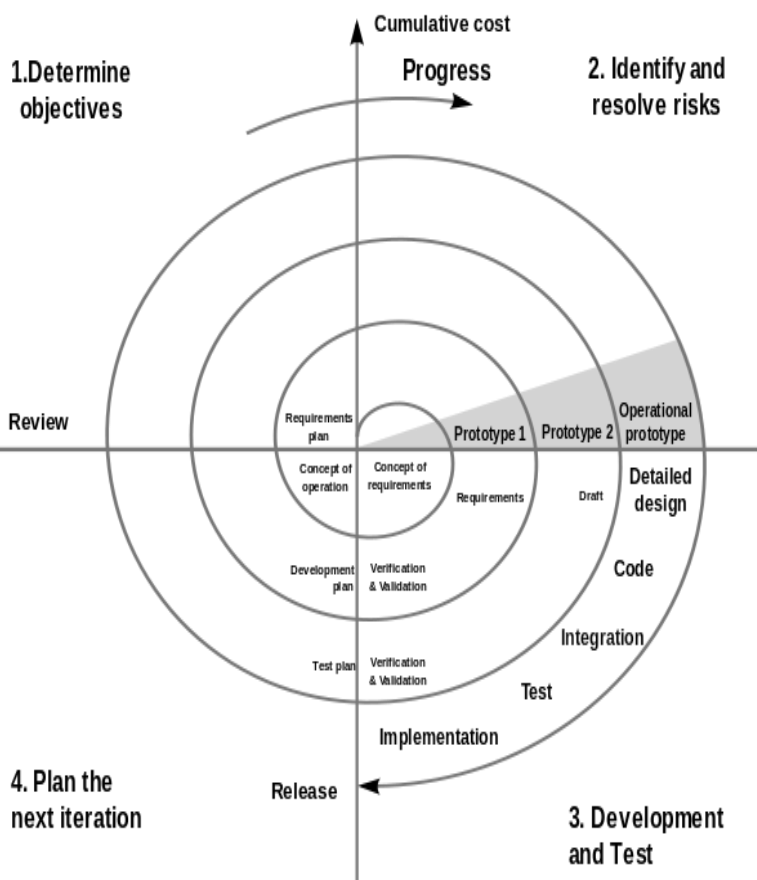
- در این مدل فعالیت‌های تولید نرم‌افزار در قالب فازهای با توالی مشخص و به ترتیب، برنامه‌ریزی و اجرا می‌شوند.
- اشکال عمده این روش این است که بازبینی و تجدید نظر در فازهای انجام شده امکان پذیر نیست.
- خطای تخمین ابعاد پروژه، ریسک اشتباه در فهم درست و تحلیل نیازمندی‌ها و نیز امکان انتخاب نایجای معماری بسیار بالا می‌باشد.

توسعه ترقیبی نرم افزار (Sequential Development)

■ مدل حلزونی (Spiral Model)

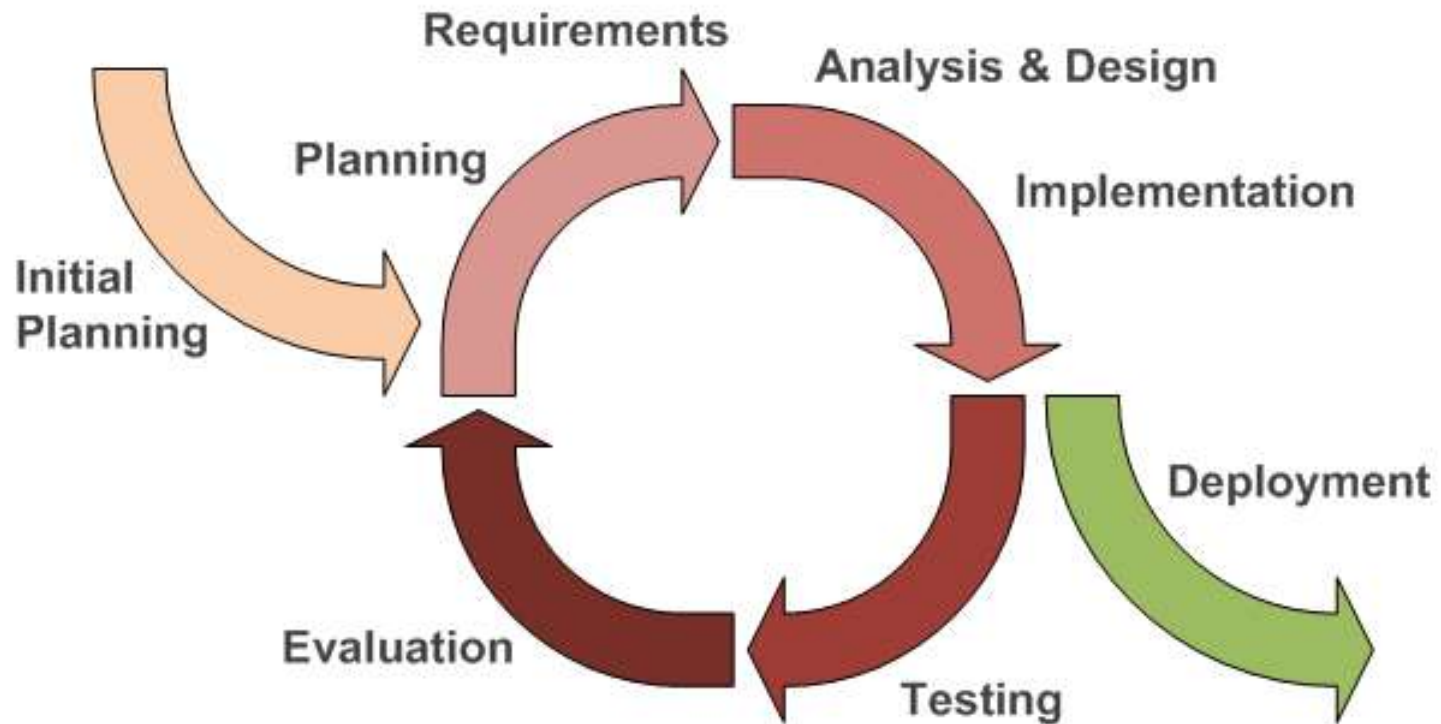
— این مدل برای بهبود مدیریت ریسک در تمام مراحل تولید نرم افزار بوجود آمد و ترکیبی بود از مدل آبشاری به همراه امکان نمونه سازی (Prototyping) سریع.

— این مدل اگر چه برخی جنبه های مدل آبشاری را بهبود می داد لیکن از نارسایی های فراوان آن مدل متاثر بود.

توسعه تکرار شونده و افزایشی

- Iterative and Incremental Development

توسعه تکرار شونده و افزایشی

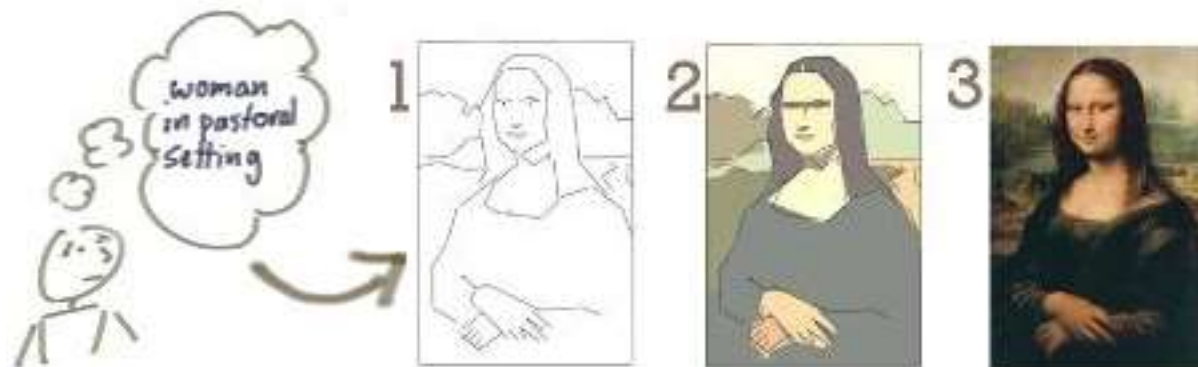
- به وسیله این روش می توان روی قسمت های مهمتر پروژه متمرکز شد و از پرداختن به قسمت های کم اهمیت تر (در هر تکرار) پرهیز نمود.
- آزمایش تکراری و مستمر امکان تشخیص بهتر روند پیشرفت پروژه را به ما می دهد.
- باعث می شود بار کاری (Workload) تیم ها روی چرخه تولید پروژه به صورت متوازن توزیع شود.
- خطاهایی که در درک مسئله، تحلیل یا طراحی رخ داده است زودتر تشخیص داده می شود.
- ناسازگاری های بین نیازمندی ها، تحلیل، طراحی و پیاده سازی زودتر تشخیص داده می شود.
- ذینفعان می توانند دائما از روند پیشرفت پروژه مطلع گردند.

توسعه تکرار شونده و افزایشی

Incremental

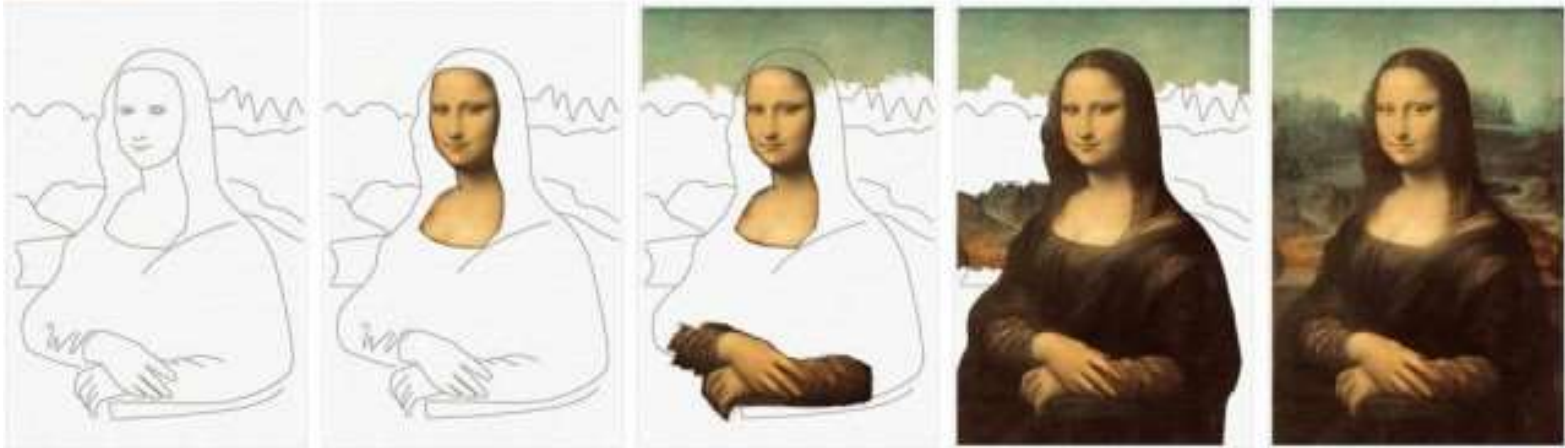
Iterative

توسعه تکرار شونده و افزایشی

JONAH

توسعه چابک (Agile Development)

- Agile مجموعه‌ای از ارزش‌ها و اصول جهت توسعه نرم‌افزارهای کارا توسط تیم‌های خود سازمانده است.
- ارزش‌ها و اصول Agile در سال ۲۰۰۱ توسط ۱۷ نفر از اساتید صنعت توسعه نرم‌افزار طی یک بیانیه با عنوان بیانیه توسعه چابک تنظیم و ارائه شده است.
- اساس و هدف این اصول و ارزش‌ها ارائه نرم‌افزار کارا و یا محصول کارا به مشتری می‌باشد.

ارزش های توسعه نرم افزار چابک

افراد و تعاملات بالاتر از فرآیندها و ابزارها

نرم افزار کارا بالاتر از مستند سازی جامع

همکاری مشتری بالاتر از قرارداد کار

جوابگویی به تغییرات بالاتر از پیروی از یک طرح

با وجود اینکه در موارد سمت چپ ارزش‌هایی وجود دارد ولی موارد سمت راست ارزش بیشتری برای ما دارند

ارزش های توسعه نرم افزار چابک

- **افراد و تعاملات** به معنی ایجاد یک محیط پویا و همکارانه بین اعضای تیم.
- **همکاری مشتری** به معنی دستیابی به فیدبک های مشتری و امکان ایجاد نوآوری.
- **جوابگویی به تغییرات** در جهت دستیابی به ارزش نرم افزار کارا.
- به عبارت ساده تر به دنبال تیمی با تعاملات خوب بین اعضای آن هستیم که این تیم با گرفتن فیدبک های مشتری به صورت متوالی و سازگار کردن محصول با نیازهای مشتری در حال توسعه نرم افزار به صورت کارا است.

اصول بیانیه چابک

- بالاترین اولویت ما رضایت مشتری از طریق تحویل به موقع و مداوم نرم افزار ارزشمند می باشد.
- پذیرائی از نیازهای در حال تغییر، حتی آنهایی که در اواخر توسعه پدید آور می شوند. فرآیندهای چابک تغییرات را جهت رقابت بر سر مشتری مهار و کنترل می نمایند.
- تحویل نرم افزار کار کننده غالباً از چند هفته تا چند ماه یک بار انجام می شود که زمانبندی کوتاه تر ترجیح داده می شود.
- ذینفعان تجاری و توسعه دهندگان باید هر روزه در طول پروژه با هم کار کنند.

اصول بیانیه چابک

- پروژه‌ها را بر روی افراد با انگیزه بنا کنید. محیط لازم را به آنها بدهید و از نیازهای آنها پشتیبانی نمایید و به آنها اعتماد نمایید تا کارها را انجام بدهند.
- کارآمدترین و موثرترین روش برای انتقال و رساندن اطلاعات به تیم توسعه، گفتگوی چهره به چهره و رو در رو می‌باشد.
- نرم افزار کار کننده اصلی‌ترین معیار پیشرفت می‌باشد.
- فرآیندهای چابک توسعه پایدار را ترویج می‌دهند. حامیان مالی، توسعه دهندگان و کاربران باید قادر به حفظ سرعت پیشرفت ثابتی برای یک مدت نامحدود باشند.

اصول بیانیه چابک

- توجه مداوم به برتری فنی و طراحی خوب باعث افزایش چابکی می شود.
- اصل سادگی ضروری می باشد.
- بهترین معماری ها، نیازمندی ها و طراحی ها از تیم های خود سازمانده پدیدآور می شود.
- در فواصل منظم، تیم بر چگونگی موثرتر شدن تامل و تفکر می نماید و سپس تیم رفتار خود را بر اساس بازتاب این تفکر تنظیم و هم سو می نماید.

فرایند توسعه نرم افزار

■ فرایند توسعه نرم افزار به وسیله‌ی **متدلوژی‌ها** یا **چارچوب‌های** توسعه نرم‌افزار پیاده‌سازی می‌شوند. مانند:

— توسعه ترتیبی (مدل آبشاری):

- Structured systems analysis and design method (SSADM)

— توسعه تکرار شونده و افزایشی:

- RUP Methodology

■ توسعه چابک:

- SCRUM Framework

- متدولوژی مجموعه‌ی روش‌ها و خط‌مشی‌های گام به گام است که برای تکمیل یک یا چند مرحله از مراحل یک چرخه تکاملی به کار گرفته می‌شود.
- هر روش تکنیک‌ها و استانداردهای خاص خود را به چرخه تکاملی تحمیل می‌کند.

- چارچوب جزئیات دقیق و کاملی در مورد اینکه کارها در پروژه چگونه باید انجام شوند ارائه نمی‌دهد و آنرا به تیم‌ها واگذار می‌کند.
- کشف راه حل برای مشکلات به تیم‌ها واگذار می‌شود و نسخه‌های پیچیده شده و لازم الاجرا وجود ندارد.

متدلوژی‌های توسعه نرم‌افزار (SDM: Software Development Methodology)

- راهکاری برای استفاده از روش‌های مهندسی نرم‌افزار با هدف ارائه ابزار لازم برای توسعه سیستم‌های نرم‌افزاری متمرکز.
- عمدتاً متشکل از:
  - مجموعه‌ای از قراردادهای مدل‌سازی متشکل از یک زبان مدل‌سازی (نحو و معنانشناسی)
  - یک فرایند مهندسی نرم‌افزار

متدلوژی‌های توسعه نرم‌افزار (SDM: Software Development Methodology)

■ یک متدلوژی توسعه نرم‌افزار مشخص می‌کند:

— چگونه نیازمندی‌ها باید به نرم‌افزار تبدیل شوند.

— چه کسی (who)، چه چیزی (what)، چه زمانی (when)، چرا (why) و چگونه

(how) در توسعه نرم‌افزار را مشخص می‌کند.

متدلوژی‌های توسعه نرم‌افزار (SDM: Software Development Methodology)

■ متدلوژی توسعه نرم‌افزار چهار نقش اساسی دارد:

- مشخص نمودن ترتیب انجام فعالیت‌ها برای تبدیل نیازمندی‌های ذینفعان به محصول.
- مشخص نمودن دستاوردها/فراآورده‌هایی (artifacts) که باید توسعه یابند (با استفاده از زبان مدل‌سازی).
- تعیین روش اداره وظایف توسعه دهندگان را به شکل فردی و تیم به شکل کلی و انتساب نقش‌ها به افراد.
- تعیین معیارهای نظارت و اندازه‌گیری کیفیت محصولات و روند پیشرفت فعالیت‌های پروژه.

■ چرخه حیات توسعه نرم افزار

– فرایند توسعه نرم افزار

■ توسعه ترتیبی نرم افزار

– مدل آبشاری

» SSADM

– مدل حلزونی

■ توسعه تکرار شونده و افزایشی

– متدلوژی RUP

■ توسعه چابک

– چارچوب اسکرام

چرخه توسعه نرم افزار در واقعیت

